

Salvador Dabau i Causa (1909-2002) en el centenari del seu naixement [III] -1943 / 1959-

Joan Surroca i Sens

Els anys quaranta i cinquanta del segle passat van ser grisos i, algunes vegades, negres del tot. Les possibilitats de gaudir de manifestacions culturals eren escasses i encara eren menys les ocasions d'intercanviar idees i de debatre el futur que volíem. La llengua imposada no ens servia quan preteníem expressar sentiments. El Sr. Dabau se les enginyava per donar un toc d'alegria en una vila que aleshores tenia una població que no arribava als 5.000 habitants. Les circumstàncies adverses del moment engrandeixen aquesta figura de mestre i músic que fa de pont entre la notable activitat cultural d'abans de la guerra i el seu recobrament a partir dels anys seixanta. Que el ble cultural no s'apagués del tot va ser, en part, gràcies a aquesta persona de bon record entre els que vam ser alumnes o vam col·laborar en alguna de les seves iniciatives.

En els quaderns de memòries del Sr. Dabau, base d'aquest article i dels del *Llibre de la Festa Major* publicats els anys 2009 i 2010, es poden seguir els fets principals d'una vida, també els estats d'ànim, els èxits i els fracassos, les alegries i les amargues decepcions. Tot això seria prou interessant, però els dietaris del Sr. Dabau permeten també entendre l'ambient social d'uns anys dels quals poques persones han parlat amb tanta claredat. En el

període detallat enguany coincideixen les pèrdues de persones estimades, unes morts que el deixaven sense suports per afrontar les desgràcies de l'època més difícil de la seva vida.

L'any 1943 mor el seu amic Josep Castells. Entre ells hi havia una gran compenetració artística, que els havia portat a col·laborar en obres com la revista musical *Costa Brava*. Cada dia, quan sortia de l'escola, el Sr. Dabau passava per la botiga de can Castells, a la plaça de la Vila, on avui té la seu el Jutjat de Pau. Allí hi trobava Mn. Viver i feien comentaris sobre tota mena d'esdeveniments culturals i polítics, en particular sobre els fets bèl·lics que patia Europa. En algunes ocasions gaudien de llargues vetllades amb artistes i intel·lectuals com Mir, Mascort, Pericot...: "Es pot dir que can Castells era el centre de la intel·lectualitat i de la cultura que brillava amb llum de primera magnitud, dins la nostra vila empordanesa." La mort d'un amic d'aquestes característiques la descriu així: "És una de les pèrdues més sentides. M'ha afectat molt. El trobaré a faltar de veritat."

El dia de la Mare de Déu de Montserrat de l'any 1946 enterraren el seu pare: "Un gran home, bondados amb tothom!" El mes d'octubre de l'any 1949 va morir la *tia Júlia*, segona esposa del seu pare: "Quan el nostre pare es casà amb ella, recordo que ens ho vam agafar molt malament. Amb el temps haig de dir que fou una bona persona i que amb nosaltres es va portar molt bé."

L'any 1947 mor el pintor Josep Maria Mascort. El Sr. Dabau deixa anotades paraules d'un fort sentiment en el seu dietari: "He perdut un dels més grans amics. Ha estat una de les pèrdues que m'han afectat i que he sentit més. Constantment m'animava a compondre (...) En Josep Maria Mascort, a més de ser un gran pintor, tocava el piano d'una manera molt acceptable. Quines hores més delicioses havia passat en aquella mansió senyorial de la plaça de la Vila! Com el trobaré a faltar!"

També en aquesta època va morir el Dr. Molinas, un metge que havia tingut cura de la salut de la família; el reconeixement del Sr. Dabau queda palès amb les paraules que li dedica: "El doctor Molinas, a més de ser una eminència i de gaudir de gran prestigi com a metge, és una persona de gran humanitat i consciència. És un senyor tan extraordinari i que inspira tanta confiança que, només de veure'l, quedés quasi curat. És un metge de vocació i entrega. Acudeix quan hi ha un malalt, fins i tot a altes hores de la nit o de la matinada." La seva mort la comenta en els següents termes: "La consternació que hi ha hagut a la nostra vila i en tota la comarca ha estat terrible. Al seu enterrament hi ha concorregut una gentada mai vista."

Anys difícils per a l'ensenyament públic

Els primers anys quaranta l'ambient escolar era bo: "L'escola segueix molt bé. Es treballa amb il·lusió. Els mestres anem molt ben avinguts. Continuem celebrant els *berenars pedagògics* cada vegada que cobrem el sou. Som un model d'amistat i companyonia. La nostra escola és de les considerades com a modèliques i se'ns ha concedit, per part del ministeri, un magnífic aparell de ràdio." En un altre passatge: "Fou l'època d'or de la nostra graduada. Érem un model d'escola." Com veurem més endavant, tot va canviar a finals de la mateixa dècada.

Durant les vacances d'estiu, els mestres organitzaven el Casal, amb grans vetllades de cançons a la mateixa escola. L'any 1943 es va estrenar una opereta infantil basada en la història de *Pulgarcito*, amb música del Sr. Dabau. Per fer front a les despeses havien de recórrer a una rifa! Eren anys en què tot el seu treball quedava barrejat sense començament ni fi: ensenyament, activitat extraescolar, animació cultural, organista en les funcions religioses... Tanta empena sense cap més retribució que el migrat sou que no li arribava per mantenir una vida familiar digna. Aquesta situació desmoralitzava un home de naturalesa optimista i entusiasta. En el seu diari es troben fragments de molta tristesa i soledat: "No se m'agraeix res. Tots els meus esforços i sacrificis són considerats com si jo tingués una obligació a realitzar-los."

Era el responsable de la part musical de la Missa de 10, tocava l'harmònim durant el rosari i el viacrucis quan arribava la quaresma. En una representació nadalenca d'*Els Pastorets*, el Sr. Rector va obligar a sortir de la sala l'esposa del Sr. Dabau i el seu fill Lluís, de vuit mesos, per evitar molèsties. Aquest fet va irritar enormement el Sr. Dabau, que va marxar cap a casa seva un cop finalitzat el primer acte. Tota una comitiva va haver de pregar-li que tornés i seguir dirigint l'actuació. El Sr. Dabau va accedir-hi, però amb la companyia de la família, en cas contrari s'hauria acabat la representació. Es necessitava molt de coratge per enfrontar-se a la màxima autoritat real del poble, el Sr. Rector. Els inspectors d'ensenyament, abans de visitar l'escola, feien cap a la rectoria i, si l'informe era fred, el pobre mestre ho tenia malament. Era fàcil que tot acabés amb un expedient i aquesta possibilitat mantenia la por al nivell que convenia al poder. Els diumenges se'ls passaven a casa: "(...) asseguts en una incòmoda cadira, sense cap tipus de calefacció, tret d'un esquistit braseret que no escalfava res." "No podem anar al cinema, l'entrada costa cinc rals i, a més, sovint la pel·lícula està classificada com a 3R." "Ai! Desgraciat del mestre que dona motiu d'escàndol als seus deixebles!, condemnaió eterna!"

El mes de maig de l'any 1945 va succeir un cas que va enfonsar el Sr. Dabau. Va començar a circular la notícia que un mestre de l'escola abusava dels seus alumnes. En un primer moment, el Sr. Dabau no es creia que un

fet així de monstruós fos possible. L'escàndol va agafar proporcions d'una gravetat total: "Els meus enemics acèrrims atiaren la gent contra nosaltres, els mestres." Havien de sentir crits com: "Que els pengin a tots, al mig de la plaça." El Sr. Dabau es preguntava: "Veritat o mentida? Desgraciadament veritat, però no a l'escola, sinó a la casa particular del mestre. Una catàstrofe immensa!" La notícia es va escampar arreu de la demarcació i, naturalment, a la Inspecció. Aquí va començar, dit per ell mateix, el calvari més terrible de tota la seva vida.

Va acudir al domicili de l'acusat, el qual li va manifestar que realment havia succeït un fet irreparable. El Sr. Dabau li va aconsellar que no tornés a l'escola, perquè perillava la seva integritat física i que el més prudent era sortir del poble. Localitzat posteriorment a casa d'un company d'estudis, va ser tancat al castell de la Bisbal i després a la presó de Girona. Quan va quedar en llibertat, marxà a Barcelona. "Absent el mestre..., la llopada necessitava una víctima i aquesta vaig ser jo." Pocs dies després va arribar a Torroella l'inspector, que va instar el Sr. Dabau a demanar el trasllat. Després de mantenir una conversa i de saber les causes d'algunes enemistats que patia, l'inspector va acabar per elogiar-lo. El Sr. Dabau va tenir sort de comptar amb el suport del Dr. Molinas, que es va posar totalment a la seva defensa i va ser el seu millor advocat. Descriu així el mal moment passat: "S'acabà aquell terrible calvari, de nits en blanc, d'angoixa sense fi, d'humiliacions sense límits... Vaig perdre un grapat de quilos i, pel meu aspecte, semblava una ànima en pena!"

En les seves memòries, quan parla dels seus alumnes, Cels Sais, Casanovas, Hors, Roura... es desfà en elogis: "Són una joia".... Tres alumnes, Quimeta Roura, Pere Capellà i Jaume Bassa, estudiaven el primer curs de batxillerat i s'examinaven per lliure a l'institut de Figueres davant d'una tarima ocupada per professors situats darrere una llarga taula. La jornada de la prova va començar amb bon peu quan a en Bassa, alumne molt ben considerat pel Sr. Dabau, li va tocar respondre al catedràtic de Formació del Espiritu Nacional la "vocación de España". En Bassa li va respondre que així com Itàlia tenia vocació artística; Alemanya, militar; Anglaterra, comercial, la vocació d'Espanya era "la expansión mundial del catolicismo"; aquesta contundent resposta va descol·locar l'examinador. Va cridar el mestre d'aquell alumne sorprenent i mentre li oferia una bona encaixada de mà l'encoratjava amb un: "¡Te felicito, camarada!"

Però l'aire es va tallar quan va tocar el torn a la catedràtica de Ciències, un veritable os que tenia fama de ser la més dura, suspenia molt i tothom li tenia un justificat pànic. Els mestres que acompanyaven els seus alumnes es posaven a les últimes files de la sala, mig amagats i sempre amb l'ai al

cor. Tothom aspirava, com a màxim, a treure un simple aprovat. Quan arribà el torn a en Jaume Bassa hi havia molta expectativa, a més de nervis. Va començar responent les primeres preguntes de tal manera que deixà ben parada aquella professora tan exigent. Va seguir fent-li preguntes i més preguntes i en Bassa no en fallà ni una. Aleshores, el Sr. Dabau estava tan joiós que es va traslladar a primera fila, bocabadat. La professora no se'n sabia avenir. De cop, va parar en sec i, dirigint-se als altres professors que estaven examinant les corresponents assignatures, els va demanar: "Pareu un moment! Escolteu aquest nen! Un espectacle meravellós! D'on ets?", "Sóc de Torroella", "Qui és el teu mestre?", "És aquest senyor que està assegut aquí", "Caram! El felicitem de veritat!"

El Sr. Dabau devia passar un dels millors moments de la seva vida i fa constar a les seves memòries que va quedar vermell com una tomata sense saber què dir i preocupat pel que podia passar tot seguit a la Quimeta Roura i a en Pere Capellà. La professora, en saber que els dos també eren de Torroella, els va advertir: "Si ho feu igual que el vostre company, també us donaré un excel·lent." La Quimeta va contestar les preguntes amb encert i es va guanyar aquesta preuada nota. En Pere va estar prou afinat com per merèixer un meritori notable. El Sr. Dabau va considerar que s'havia obrat un miracle!

En aquesta època, l'estimat Mn. Viver fou destinat a l'Estartit de rector. Això era un problema en aquell temps de difícils comunicacions. Pel Sr. Dabau constituí un greu contratemps perquè Mn. Viver feia lliçons de llatí als alumnes de batxillerat. En arribar Mn. Carles Puigvert com a nou vicari, li va proposar les classes, la qual cosa fou acceptada amb gust. El Sr. Dabau, de bona fe, ho va exposar al Sr. Rector, que es va pronunciar negativament sobre aquesta solució. De res li va servir ser l'organista de la parròquia, que fos qui organitzava els cors per enaltir les celebracions litúrgiques... "A última hora li vaig exposar la necessitat que jo tenia de fer lliçons per a poder viure (o sobreviure)... que els meus fills passaven fam. Que em trobava amb greu problema d'un sou migrat que no arribava enlloc... Aleshores va recórrer al rector d'Ullà. "Però això suposa un inconvenient molt gran en haver de desplaçar-se a la població veïna (1,5 km), especialment a l'hivern i amb mal temps. Pobres alumnes!" A partir d'aleshores, el Sr. Dabau es va negar a col·laborar amb el Sr. Rector, ni tan sols a pagar l'ajuda a la parròquia. S'acabaren les solemnitats litúrgiques de Nadal, Corpus, Sant Genís, Missa del Gall, Viacrucis i també les representacions d'*Els Pastorets*. Això va durar un temps, però després va seguir participant com si res no hagués passat. Les relacions amb el Sr. Rector, malgrat periòdiques diferències, van acabar prou bé i el respecte mutu queda demostrat en presidir el casament de la filla del Sr. Dabau, la Maria Rosa, amb en Josep Bentué, a la parròquia del Carme de Girona.

Mn. Josep Garrido va beneir el casament de la filla del Sr. Dabau, Maria Rosa, amb en Josep Bentué, a la parròquia del Carme de Girona. (Foto fons família Dabau - CdD Montgri, illes Medes i Baix Ter)

L'escola pública era d'un catolicisme pujat de to. El mateix Sr. Dabau considera que "els mestres érem ultracarques". De tota la tasca escolar, les tres quartes parts tenien caràcter religiós. Els obligaven a organitzar un seguit d'activitats: santa infància, lliga antiblasfèmia, exposicions sobre les missions, mes del rosari, exercicis espirituals, divendres de mes, primers dissabtes de mes, mes de Maria, mes del Sagrat Cor, etc. En total, hi havia onze festes catòliques anuals i disset de patriòtiques. Quedaven poques hores per a les assignatures de matemàtiques, llengua, geografia, història, etc. I no cal dir que, de totes aquestes assignatures, calia extreure'n un sentit religiós. El triangle equilàter era com el símbol de la Santíssima Trinitat. Els diumenges era obligatori assistir amb tots els alumnes a la Missa de 10. De la classe del senyor Dabau en sortiren quatre seminaristes i un missioner: "Més catòlica del que era l'escola nacional, ja no era possible."

Aquesta realitat és la que fa manifestar com a incompreensible la crida als Hermanos Gabrielistas per fundar el Col·legi San Miguel al lloc on hi havia l'Escuela Dominical, on representaven *Els Pastorets* i altres vetllades. "Personalment, això és una vertadera catàstrofe (...) Sóc, dels mestres, el més necessitat de treballar i fer lliçons particulars per a poder superar les grans dificultats que em toca viure." La graduada va quedar deserta, reduïda a uns 15 o 20 alumnes. "El grau d'humiliació havia arribat al màxim i la meua amargura a l'infinit..." L'ambient de la graduada va anar decaient, es desmoralitzaren i es treballava sense il·lusió. Es van acabar les exposicions escolars i altres activitats. El sou no li arribava per cobrir les necessitats mínimes. Va recórrer als amics de confiança per demanar-los préstecs de cent pessetes a tornar a primers de mes. En tota la seva vida

no havia sofert una misèria més gran. Els seus fills passaven gana i per intentar millorar l'alimentació va ingressar en Lluís a unes colònies de la Falange que s'anunciaven amb les màximes prestacions; al final va resultar una gran mentida, "un niu d'inxufats".

El Sr. Dabau passava molts mals moments en un ambient de dificultats. Va tenir disputes amb els alcaldes de manera continuada. Per exemple, no li deixaven les escoles per a les seves classes particulars, ni per preparar-se per participar en un concurs convocat per la Inspecció sobre temes de caràcter missional. L'alcalde, davant les queixes de l'inspector (un sacerdot intolerant en qüestions de moral), va denunciar el Sr. Dabau per haver fet de músic de ball. Es defensà al·legant que l'únic que havia fet era amenitzar un casament amb la *Marxa nupcial* a l'església!

L'estiu de l'any 1948 va acudir a unes colònies gratuïtes organitzades pels mestres a Palma de Mallorca. La família va passar el mes a casa dels avis i, amb els diners estalviats, el Sr. Dabau calculava pagar deutes. "Aquells mestres eren una legió d'éssers famolencs! Una pobra gent! Tots vestits de manera ben pobra. Misèria dels assistents de tota la península."

Un ambient social enrarit i la pràctica religiosa del nacionalcatolicisme

Les trifulgues promogudes pels falangistes que el Sr. Dabau va haver de suportar els anys immediats a la guerra no havien acabat. L'any 1945, quan es dirigia a l'escola, va ser abordat per un dels membres més actius i violents i el va insultar amb paraules grolleres seguides d'amenaques, tot sense explicacions. El Sr. Dabau va témer ser agredit i va quedar molt avergonyit perquè tot va passar al mig de la gent. L'escena es va tornar a repetir posteriorment i va témer ser atonyinat quan aquest violent el va agafar de les solapes. Davant d'aquestes amenaces va denunciar-lo a la Guàrdia Civil i l'agressor va ser cridat a declarar. Les relacions es van acabar d'agreujar i va quedar tan espantat que amb prou feines sortia de casa si no era per anar a l'escola. A la nit patia un insomni tan bàrbar que no li permetia aclucar ull. A més, aquest fet es comentava públicament i compadien el pobre senyor Dabau perquè les amenaces venien d'un perdonavides, però també d'un begut. "Em compadeixen, però no n'hi ha prou!", es lamentava.

Un dels esdeveniments de l'any 1950 fou la peregrinació de la Verge de Fàtima. Consistia en el pas de la imatge de la verge per les poblacions de totes les comarques de Girona. Això va crear un ambient inaudit; les poblacions es guarnien fora mida i era motiu de molta activitat de pietat. Fins i tot una persona com el Sr. Dabau, gens sospitós d'anticlericalisme, va

arribar a afirmar: “A tots els pobles semblava que la gent estava posseïda d’una espècie de bogeria col·lectiva. Tothom competia per veure si el seu carrer quedaria millor guarnit que no l’altre. Mai més es veurà una cosa semblant. Quan la imatge visitava una població, aquesta quedava lliure de les restriccions de llum a què estava sotmesa la població en aquells anys de privacions.” El Sr. Dabau deixa constància que hi hagué prodigis i cures miraculoses: “La gent era transformada (...) Fins i tot aquella colla d’homes que de religiosos no en tenien absolutament res. Gent renegaire en extrem canviava completament.” A les misses no hi faltava ningú. A les cinc hi havia el rosari de l’Aurora, que feia un recorregut pels carrers de la vila i tothom anava a confessar i a combregar, segons dóna compte a les seves memòries.

La música, la seva medicina

Cap al tard, el Sr. Dabau passava llargues estones davant el piano i improvisava a les fosques fent volar la seva imaginació. Eren moments feliços, sense adonar-se del pas del temps ni que la seva música atreïa un públic habitual davant casa seva. Entre els que paraven l’orella hi havia la família del comte de Torroella que, des del seu jardí, l’escoltava fàcilment. Alguns membres d’aquesta família tenien nocions musicals i estaven capacitats per interpretar instruments. Les circumstàncies de veïnatge i d’interès musical van facilitar que el Sr. Dabau, després d’entrar-hi en contacte, compongués una *Serenata* per a mandolina i piano per a la comtessa; una melodia en temps de bolero per a una de les filles: *¿Por qué soñé?*, i una obra clàssica per a arpa i piano: *Crepúsculo en el jardín*.

En aquesta època escriu la partitura de la sarsuela en tres actes: *El monje de los naufragos*, amb text de Joaquín Buatas, de Saragossa. Per instrumentar les partitures va haver de recórrer a uns professionals que cobraven una fortuna. Es va veure obligat a subscriure un préstec de 5.000 pessetes, cercant prèviament dos avaladors, a la Caixa de Pensions (el seu sou era aleshores de 287 pessetes mensuals). Li van prometre que l’obra s’estrenaria a Bilbao. En realitat eren uns estafadors. El va fer recelar que li demanessin 3.000 pessetes més de la quantitat acordada quan anava a recollir la feina. Un seu amic, en saber en mans de qui havia caigut, el va prevenir i aconsellar que recuperés l’obra ni que fos amb l’amenaça de denunciar aquells aprofitats a la policia. Un cop recuperada es va veure salvat d’aquells que només pretenien treure-li diners per pagar deutes. Malauradament, la sarsuela mai va ser estrenada.

El *Poema de la Muntanya Gris* va néixer arran de la pujada a l’ermita de Sta. Caterina el 25 de novembre de l’any 1945. “Durant tot el camí vaig anar planejant compondre un poema musical que reflectís tota l’essència

d'aquell paisatge de somni." És una obra pianística descriptiva del camí de santa Caterina, les campanes, el coll d'en Garrigàs, el castell del Montgrí i la vall de Santa Caterina, i acaba amb una espècie d'himne a la tramuntana. Va tardar nou mesos per compondre-la i d'haver-la acabat en donà gràcies especialment a dues persones que no pararen d'encoratjar-lo: el pintor Josep Maria Mascort i en Xavier Pla. Considerava que és una de les peces més aconseguides i de més difícil execució del seu llarg repertori i això ho associa, com sol passar, a les seves fortes adversitats. Amb l'Antoni Varés, el cineasta, començaren el rodatge d'una pel·lícula, *El castillo maldito*, amb música del Sr. Dabau. Les escenes es gravaren a Girona, prop del portal de Sant Cristòfol, i la casa dels canonges, darrere la catedral. L'any 1947, a través del mestre Civil, va conèixer l'escriptora i poetessa francesa Mathieu Claude Cortez, que va demanar al Sr. Dabau que posés música a ballets que ella havia escrit. Ho va fer amb rapidesa i el primer ballet fou *Los tres besos*, que es va representar al Casino Gerundense, organitzat per la Secció Femenina. A la mateixa funció el Sr. Dabau va interpretar obres de Mozart, Mendelssohn, Schumann, Litz, amb gran èxit. Així mateix, va actuar com a pianista al Casino Gerundense, on va obtenir èxit amb la interpretació d'obres de Mozart, Mendelssohn, Schumann, Litz, etc.

En aquells anys de tantes penúries li fou oferta la càtedra de música de l'Escola Normal de Magisteri de Girona, però econòmicament suposava reduir el migrat sou a la meitat i hi va renunciar. Sempre més es va penedir de no haver estat més valent: "Un dels més grans errors de la meua vida!", possiblement veient que qui finalment va ocupar el seu lloc, el mestre de Bordils, el Sr. Josep Viader, se'n va sortir molt bé.

L'estiu de l'any 1949 va treballar de pianista al balneari Vichy Catalán de Caldes de Malavella. El va acompanyar la seva esposa Pilar, a qui també van oferir una ocupació. "A més de tocar el piano durant el dinar i sopar dels clients, el gerent, el Sr. Bellsolà, un home autoritari, gens obert, fanàticament religiós, un veritable *beato*, un solemne, podríem dir, carca, em fa resar el rosari a la capella del balneari. Els cambrers se'n foten de mi, naturalment, però jo què hi puc fer?" El Sr. Bellsolà volia que només toqués música clàssica. Res de ballables. Però tot va quedar capgirat quan va arribar un dels metges més prestigiosos de Barcelona, el Dr. Colet. El balneari es va convertir en una contínua disbauxa: "Amb ell, el balneari va deixar de ser residència de velles beates, histèriques i maniàtiques..." Va començar l'alegria i l'optimisme amb anècdotes provocades per un faldiller que creava moltes cabòries al gerent, però el Sr. Dabau hi va fer una gran amistat, tant és així que va arribar a dir: "Si jo pogués tenir sempre un Dr. Colet al meu costat, el món seria meu!" Demostració clara de l'obertura de pensament del Sr. Dabau. El doctor va organitzar un concert i el Sr. Dabau

va interpretar obres seves; al final, es van recollir 3.000 pessetes de propina per al Sr. Dabau. Tot un capital. Sort d'aquest concert perquè aquell devot gerent no va pagar al Sr. Dabau la seva feina de pianista al balneari!

El 4 d'octubre de 1949 va participar en un concurs de pianistes de la província de Girona. Calia que cada intèrpret executés dues obres, una d'elles de Chopin. El Sr. Dabau va elegir la *Balada núm. 3* i la de Lliure elecció va ser el *Poema de la Muntanya Gris*. El concurs es feia al Teatre Municipal de Girona, amb un total de sis concursants, i el jurat li va concedir el primer premi.

Dies més tard, els components de l'orquestra Bolero li van proposar ser el pianista del conjunt. Això significava deixar endarrere la misèria de la dècada dels quaranta i s'obria un nou horitzó. Era l'orquestra més cotitzada de Girona. Però, evidentment, sorgí la pregunta inevitable: "Com compaginar fer de músic i mestre al mateix temps? (...) Ho tolerarien les autoritats? I els meus enemics em llançarien la cavalleria per sobre com vulgarment es diu... Un cúmul de problemes de molt mal resoldre!" Ho va exposar al Consell Local d'Educació, que estava format per l'alcalde, el Sr. Rector, dos representants de pares, el regidor de Cultura, un mestre de la graduada i el Sr. Dabau com a director. L'alcalde es va posar roig d'ira mentre afirmava que ell de cap manera ho toleraria, però el Sr. Rector, contra tot pronòstic, va argumentar que en aquest món el primer és viure i que, davant les circumstàncies econòmiques que passaven els mestres, comprenia molt bé que volgués compaginar les dues professions com a solució. El Sr. Dabau ho veié així: "(...) Tot tenia una lògica. L'escola no faria nosa al Col·legi dels Hermanos. Els mestres interins no tindrien gaire interès a treballar. Jo em guanyaria la vida fent de músic... i, al final, tothom content!..." Va distribuir els pocs alumnes que li quedaven en tres graus, i va procurar que al quart (el seu) no hi quedés ni un sol alumne. Així feia de director sense grau. L'estrena com a component de l'orquestra Bolero va ser al santuari dels Àngels. A partir d'aleshores es va acabar la misèria malgrat pagar-ne un alt preu: molts dies de festa els passava lluny de la família.

Van ser contractats per tocar a Prades de Conflent amb motiu de la festa de Sant Martí, l'11 de novembre. En aquesta població, a peu del Canigó, hi vivia exiliat el mestre Pau Casals, el més gran violoncel·lista mundial, i la visita era obligada. Els va rebre amb amabilitat en el seu petit apartament. Van parlar de música, de sardanes i de Catalunya. Pau Casals els va fer sentir un disc amb interpretacions seves: la sardana de la qual era autor, *Sant Martí del Canigó*, i després *El cant dels ocells*. Mentre l'escoltava, el Sr. Dabau va captar les llàgrimes emocionades del mestre. En una propera visita, per Carnaval, el Sr. Dabau va tenir ocasió de fer-li sentir la

composició *Poema de la Muntanya Gris*, mentre el mestre li anava girant els fulls. En acabar, li va fer algunes recomanacions. En saber que el Sr. Dabau havia format part de l'Escolania de Montserrat, li agafà amb molta simpatia per la seva relació amical amb els monjos del monestir.

Durant tres temporades va ser músic professional amb l'orquestra Bolero. Va gaudir-hi molt i va ser una bona ocasió per viatjar a França, Madrid, Mallorca... Va aprofitar per visitar museus, llocs d'interès històric i artístic... Però l'escola graduada de Torroella, que havia quedat en quadre, pràcticament sense alumnes, al cap de tres anys va començar a rebre demanda d'ingressos i, en pujar la matrícula, el Sr. Dabau es va veure obligat a deixar l'orquestra Bolero per l'Iris de Salt, un grup que limitava les actuacions a dies festius. La classe del Sr. Dabau va arribar altra vegada a tenir 40 alumnes i els mestres treballaven amb la il·lusió d'abans. Això va coincidir amb el nomenament del Sr. Càndid Mundet com a alcalde de Torroella, persona amb la qual sempre va tenir molt bona relació.

L'any 1954, el conjunt musical Los Camagüeyes va tenir un greu accident de cotxe a l'entrada de Girona; dos dels seus components van morir i d'altres quedaren greument ferits. Li oferiren formar part del desgraciat conjunt i ho va acceptar tot agafant una excedència de tres mesos abans d'acabar el curs. El debut va ser al casino francès de Châtel-Guyon a Auvernia. La seva feina era acompanyar varietats de renom: Gilbert Bécaud, Charles Aznavour, Maurice Chevalier... Era un ambient de vida bohèmia que no lligava amb el seu temperament i es va posar malalt. Va guanyar tants diners en tres mesos com tocant tres anys amb l'orquestra. A aquells músics els sortia molt bé pel canvi de moneda favorable.

A França amb el
conjunt Los
Camagüeyes
(foto fons Família
Dabau - CdD
Montgrí, illes
Medes i Baix Ter)

Al llarg de la seva vida mai no va deixar d'oferir recitals de piano. Un dels més celebrats va ser l'organitzat pel director de l'Escola Normal del Magisteri de Girona amb motiu del 150è aniversari de la mort de Beethoven.

Darrers anys a Torroella

Els darrers anys d'estada a Torroella, el Sr. Dabau els considerava els de més gran activitat musical. Una de les qualitats d'aquest mestre i músic singular era saber descobrir o impulsar valors artístics en persones que haurien passat desapercebudes a una orella menys atenta. L'any 1955 en Frederic Coll havia iniciat la direcció de cantaires com Pere Ponz, Sebastià Basso, Narcís Fàbregas, Pepita Bruguera, Josep Clausell, Àngel Valentí i Quimet Ribera. En passar en Coll a formar part de l'orquestra La Principal de Palafrufell, l'any 1956, el Sr. Dabau es va fer càrrec d'aquest grup d'incipients artistes que van brillar com estels. Bruguera, Clausell, Valentí i Ribera formaren el Cuarteto Montegrís i es presentaven als concursos de l'època com Buscando La Fama. Obtenien sempre els primers premis, tant els individuals com els de conjunt. Van aconseguir moltes actuacions per les comarques.

El famosíssim i irrepetible Cuarteto Montegrís (foto fons Família Dabau - CdD Montgrí, illes Medes i Baix Ter)

Va reunir els infants que aleshores aprenien música i va formar l'Orquestra de Cambra Infantil. Maria Elies i Josep Bou eren els pianistes; Francesc Batlle tocava el violoncel; Antonio Orozco, el contrabaix; Pablo Galán, Joan Calsina, Adrià Anglada i jo mateix, els violins. Ens dirigia Lluís Dabau. El Sr. Dabau va procurar arranjar-nos peces assequibles de música clàssica i de melodies conegudes. El Sr. Joaquim Vallespir, músic de prestigi, ens va

compondre una bonica peça titulada *Primavera*. Aquesta orquestra infantil va actuar, entre altres poblacions, a Girona, Figueres, Pals, Palafrugell i a la mateixa Torroella.

L'Orquestra de Cambra Infantil dirigida pel fill del Sr. Dabau (foto fons Família Dabau - CdD Montgrí, illes Medes i Baix Ter)

El Sr. Dabau era una persona obsessiva per la feina, mai no en tenia prou, era incansable. Va formar, a més de músics i cantants, rapsodes singulars com l'Esteve del banc i la seva filla Carme, i juntament amb còmics com Llorenç Cros i Miliu Garcia, va formar una veritable companyia de varietats, amb prou repertori per amenitzar una vetllada completa. Els assajos es feien a la mateixa casa del Sr. Dabau i amb nombrós públic oient, que seia a terra al carrer. En matèria de descobriments va tenir bon ull per observar que el seu alumne Francesc Soler gaudia de grans dots pel dibuix i pintura, com ha quedat a bastament demostrat. En Soler, anys més tard, realitzaria uns dels seus millors retrats: el del matrimoni Dabau.

L'any 1958 es va convocar un concurs de trasllats pels mestres i el Sr. Dabau va creure que havia arribat l'hora d'anar a la capital, Girona, per facilitar els estudis del seu fill Lluís. El dia del seu sant l'escola va organitzar un seguit d'actes i festes per acomiadar-lo. El comiat homenatge de tota la gent del poble va tenir lloc el mes de gener de 1959, al Centro-cine, ple de gom a gom. Van animar la vetllada, que portava el nom de Luces de Candilejas, Jordi Oms, locutor de ràdio Girona; el pianista José Maria Sabenc, i el bateria Eduard Font. Van actuar tots els grups que havia engegat el Sr. Dabau i també els components del Quintet Dabau, format per Ricard Parés, Lluís Surroca, Benet Clotas, Joan Pujol i el mateix Sr. Dabau. A més, van cantar a duo Eduard Font i Montserrat Mas. Esteve Martí (l'Esteve del banc)

va ser l'encarregat de llegir unes paraules d'homenatge, parlament del qual es conserva una còpia fonogràfica i, amb la veu contundent i de bon rapsode, entre altres coses, l'Esteve va dir: "Torroella és un poble que no oblida; Torroella, que es recorda del seu gloriós passat i del seu alt prestigi de vila de positius valors musicals, recordarà sempre el pas del mestre Dabau; recordarà amb viva permanència l'obra artística que ens ha deixat la seva inquieta personalitat."

El Sr. Dabau considerava aquesta darrera època com la més gloriosa de la seva estada a Torroella. Així com la dècada dels quaranta li va deixar mals records, la dels cinquanta la va mitificar convençut que mai més Torroella no podria experimentar una cosa semblant. Afortunadament, en això es va equivocar i la vila va saber aprofitar noves empentes que es plasmaren al llarg de finals dels seixanta i no han parat d'anar cap amunt.

A Girona

No havia passat gaire temps de la marxa del Sr. Dabau quan a Torroella va circular el rumor del seu suïcidi, notícia que aviat es va estendre a altres poblacions i, naturalment, a Girona. En arribar a les seves oïdes, la mateixa tarda es va presentar a Torroella i, fent-se veure per carrer i places, la gent l'abraçava sense saber ningú d'on podia haver sortit una notícia tan desagradable i falsa. Ell ho explica així: "En realitat, he 'viscut' (?) la reacció de la gent davant d'aquesta notícia tan tràgica. Solament faltava veure en els periòdics de la ciutat la meua esquela mortuòria per acabar-ho de completar."

L'escola on va anar destinat, la de Montjuïc, era coneguda com el *purgatori* perquè era un lloc difícil, problemàtic, i tots els mestres que hi anaven, a la més petita ocasió, en marxaven. El Sr. Dabau sempre més va dur Torroella al cor. Una de les primeres coses que va organitzar a la nova escola va ser un cor de nens i nenes i, al cap de poc temps, ja cantaven *Torroella, vila vella*. Després de dos anys a Montjuïc, va passar a ser mestre de l'Hospici Provincial de la Diputació, també durant dos anys a l'edifici de la plaça de l'Hospital i després a les noves instal·lacions del Puig d'en Roca. El 1963 va ser nomenat mestre del col·legi Joan Bruguera, on va exercir durant 20 anys, fins a la seva jubilació l'any 1978, després de 47 anys de magisteri.

Un cop a Girona no va deixar la música. Va formar part de l'orquestrina Brasil. Més tard, va fundar el Conjunto Rob-Boys, que posteriorment agafaria el nom de Los Grecos. Un grup que va actuar durant set anys al local Marinada de Palamós, entre els mesos de maig i octubre a diari, i les vigílies i festius la resta de l'any. Va seguir actuant set anys més a

L'Acapulco, a Blanes. Mai no va deixar de compondre: l'any 1965 va guanyar el premi especial Josep Coll amb la sardana *La bruixa de la catedral*. Va ser premiat en concursos i festivals de la cançó com el de Badalona, on es va presentar amb la seva composició *Terra meva*.

Després de la seva jubilació es va dedicar a les havaneres i va tocar l'acordió, primer amb el grup Oreig de Mar i més tard amb els Llops de Mar. (El nom del qual esdevindria el més famós dels molts grups d'havaneres, el va proposar el Sr. Dabau.) Va compondre una dotzena d'havaneres. Cantar havaneres va ser una activitat creativa que li va aportar moltes satisfaccions i la possibilitat de viatjar a diverses poblacions peninsulars i als Països Baixos. Van gravar per la BBC de Londres i per la televisió japonesa. El mes de desembre de 1993, a l'edat de 84 anys, es va jubilar després de 15 anys de dedicació intensa a aquest gènere musical.

Amb els components del grup d'havaneres Oreig de Mar (fons Família Dabau - CdD Montgrí, illes Medes i Baix Ter)

En la seva dilatada vellesa va tenir moltes alegries. Una va ser l'assistència a la representació del ballet en tres actes *Els tres petons*, a Vercelli (Itàlia), que havia estrenat l'any 1947 com *Los tres besos*. Va seguir oferint concerts de piano, va compondre sardanes i havaneres. També actuava d'organista a la parròquia de Sant Josep. El seu comiat com a solista de piano va tenir lloc el 23 de juny de 2001, a la Casa de Cultura de Girona; tenia prop de 93 anys. Va rebre in comptables homenatges, lliuraments de trofeus, plaques, premis i reconeixements arreu de Catalunya. Girona li va dedicar el nom d'un carrer el mateix any que complia 90 anys.

A Vercelli, Itàlia,
es va representar
el seu ballet *Els
tres peïons*. Foto
fons Família
Dabau - CdD
Montgrí, illes
Medes i Baix Ter)

Torroella sempre ha recordat el Sr. Dabau, malgrat els anys transcorreguts des del seu comiat com a mestre. El 2 juny de 1996 es va organitzar un concert homenatge al Cine Petit. El 7 de juny de 1997, un nou concert a Torroella, “un dels concerts millors que he donat. Vaig estar molt inspirat. Al final vaig rebre l’homenatge dels nombrosos exalumnes. Varen recordar aquells anys de la graduada en què vaig exercir de mestre durant prop de 25 anys”.

El 30 de juny de 2002 va tenir lloc un acte d’homenatge i en el transcurs es va descobrir una placa al claustre de l’antic convent dels Agustins per recordar la figura del Sr. Dabau. Hi va haver parlaments per part de l’alcalde Josep Ferrer, d’Eduard Font, en nom dels exalumnes, i del mateix emocionat Sr. Dabau. Un posterior banquet a l’Estartit va reunir 120 exalumnes, que van aprofitar per mostrar-li el seu bon record i la seva estima, que el pas dels anys no feia més que accentuar.

Repassant la vida del Sr. Dabau, constatem que va tenir una existència densa, molt aprofitada, viscuda amb la intensitat d’aquells que són emprenedors, inquietos i creatius. Torroella va tenir sort de tenir-lo durant un quart de segle en tasques de transcendència i projecció social. Que sigui per a tots nosaltres un estímul per no defallir mai, malgrat les dificultats, en les nobles tasques d’educar, de crear i de lliurar-se a la comunitat de manera desinteressada.